

WYBRANE ASPEKTY WYKORZYSTANIA OPERACYJNEGO AMUNICJI GRANATNIKOWEJ

Streszczenie: W artykule przedstawiono wpływ wad występujących w amunicji granatnikowej na operacyjne wykorzystanie granatników. Omawianą problematykę poparto licznymi przykładami stwierdzonymi podczas badań diagnostycznych amunicji granatnikowej.

Słowa kluczowe: eksploatacja, niezawodność, wykorzystanie operacyjne, amunicja granatnikowa

THE CHOSEN ASPECTS OF GRENADE LAUNCHER AMMUNITION OPERATING USAGE

Abstract: This article presents influence of grenade launcher ammunition defects on military operational using of grenade launchers. This problem is backed up by numerous defect examples detected during grenade launcher ammunition diagnostics tests.

Keywords: exploitation, reliability, operational usage, bazooka ammunition

W grupie amunicji granatnikowej wyróżniamy dwie zasadnicze podgrupy. Do pierwszej z nich zaliczamy amunicję miotaną z broni palnej działającej na zasadach konwencjonalnych – napęd pocisku pochodzi od masy ładunku prochowego miotającego, zaś do drugiej zaliczamy te jej rodzaje, które po wystrzeleniu są dodatkowo napędzane ładunkiem raketowym.

Ze względu na sposób ich miotania rozróżniamy amunicję wystrzeliwaną przez pojedynczego żołnierza z przenośnych, ręcznych wyrzutni oraz te ich rodzaje, których miotanie odbywa się przez środki ogniowe zamontowane na sprzęcie bojowym.

Ręczne granatniki przeciwpancerne RPG stały się we współczesnym świecie synonimem skutecznego oręża wykorzystywanego najczęściej przez źle uzbrojonych i wyszkolonych, najróżniejszej maści i prominencji „bojowników”, walczących w imię najróżniejszych idei, z dobrze uzbrojonymi, wyszkolonymi i wyekwipowanymi żołnierzami regularnych Sił Zbrojnych. Znacznie rzadziej postrzegamy granatniki przeciwpancerne jako wyposażenie wspomnianych już regularnych Sił mimo, iż stanowią one dobry środek ogniowy do ochrony np. podejść do baz (campów), punktów kontrolnych stałych i doraźnych a także do ochrony konwojów. Ich wykorzystanie do walki z celami opancerzonymi ewentualnego przeciwnika jest mało prawdopodobne. Nie mniej jednak ich improwizowane, podręczne rozmieszczanie, nie przewidziane przez stosowne instrukcje lub przepisy, niekiedy nie gwarantujące szybkością dostępną dla użytkownika nie jest zjawiskiem unikatowym.

Zdj. 1. Granatniki RPG-76 ułożone w pojeździe [1]

Doświadczenie zdobyte w Iraku oraz Afganistanie są dobrym przykładem obrazującym wykorzystywania tego rodzaju broni. Jej popularności wynika niewątpliwie z posiadanych cech charakterystycznych, wśród których wyróżniamy:

- prostotę konstrukcji;
- podatność eksploatacyjną, w tym niesłychana łatwość użycia;
- wysoka niezawodność działania;
- stosunkowo dużą skuteczność;
- niski koszt pozyskania;
- łatwość pozyskiwania;
- duża manewrowość;
- łatwość ukrycia.

Wymieniona skuteczność wynika przede wszystkim z faktu stosowania opisywanego rodzaju amunicji do walki ze środkami transportu logistycznego. Przewóz osób, materiałów zaopatrzenia w tym szczególnie materiałów:

- klasy I – żywność;
- klasy III – materiały pędne i smary;
- klasy V – środki bojowe,

odbywa się konwojami, w których podstawowym rodzajem środka transportu są wyspecjalizowane pojazdy kołowe, nie posiadające jakiegokolwiek możliwości obrony (osłony, ekrany itp.) zapobiegających przed skutkami rażenia amunicją granatnikową.

Z drugiej strony, w doniesienia o stratach ponoszonych przez wojska koalicyjne, możemy odnotować przypadki skutecznego stosowania amunicji granatnikowej w stosunku do współczesnych wozów bojowych. Wydaje się więc, że ten rodzaj środków bojowych długo jeszcze będzie użytkowany w Siłach Zbrojnych, gdyż planiści we wszelkich wariantach ewentualnego konfliktu biorą pod uwagę możliwość przejściowego oddania części własnego terytorium przeciwnikowi, do czasu zakończenia z sukcesem działań militarnych. W okresie tym, jak wskazują doświadczenia ostatnich konfliktów zbrojnych, pojawią się liczne grupy partyzanckie, których głównym orężem walki, poza bronią maszynową, są granatniki.

Skuteczność granatników w walce na terenie zurbanizowanym oraz podczas działań grup dywersyjnych na terenie wroga powoduje, że ta broń jest uwzględniana podczas planowania

operacji wojskowych. Jednak podczas prowadzenia operacji występują ograniczenia w jej operacyjnym wykorzystaniu, spowodowane wadliwością amunicji granatnikowej. Zostaną one przedstawione na przykładach wad wykrytych podczas badań diagnostycznych w RPG-76, OG-9 i PG-9..

Zdolność operacyjna amunicji zależy od jej parametrów bojowych oraz aktualnego stanu technicznego. Przygotowując zadanie bojowe do wykonania zakłada się wykorzystanie określonej ilości różnych rodzajów środków bojowych, ze względu na posiadane przez nich zdolności taktyczne. Do prawidłowego przeprowadzenia procesu decyzyjnego niezbędna jest wiedza o posiadanej do dyspozycji ilości sprawnej technicznie amunicji, to znaczy amunicji bezpiecznej w eksploatacji i niezawodnie działającej. W swoich zapasach wojsko posiada amunicję o różnym stanie technicznym:

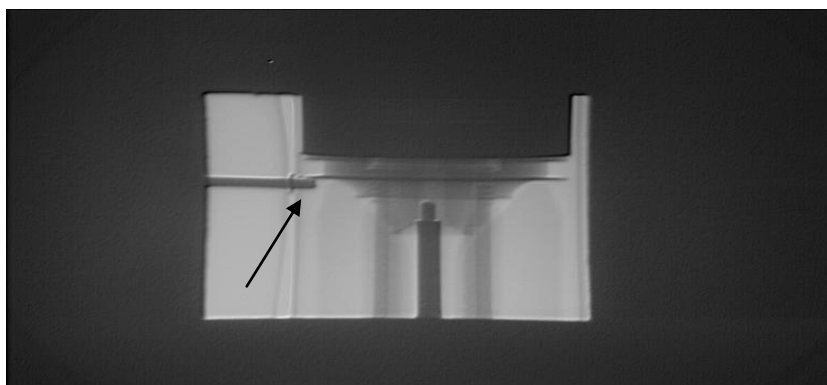
- w okresie gwarancyjnym,
- po okresie gwarancyjnym posiadającą decyzje diagnostyczne,
- po okresie gwarancyjnym bez decyzji diagnostycznych,
- do utylizacji.

Do działań planistycznych mogą być tylko brane dane dotyczące tylko partii amunicji będących w okresie gwarancyjnym i po okresie gwarancyjnym posiadających decyzje diagnostyczne [2]. Decyzje te dzielą się na takie, które:

- pozwalają na dalszą eksploatację danej partii amunicji w określonej perspektywie czasowej,
- proponują wycofanie danej partii amunicji i po jej wyremontowaniu ponowne wprowadzenie do systemu eksploatacji,
- nakazują wycofanie danej partii amunicji ze względu na jej stan bezpieczeństwa lub bezpowrotną utratę zdolności bojowych.

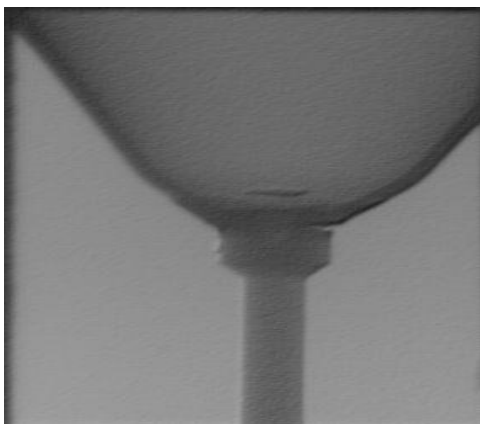
Jednak i w tych partiach amunicji istnieją pewne uwarunkowania, które mają wpływ na jej operacyjne wykorzystanie. Zostanie to przedstawione na przykładzie amunicji granatnikowej.

W grupie amunicji granatnikowej znajdującej się w okresie gwarancyjnym takimi uwarunkowaniami są niezgodności wynikające z nieprzestrzegania technologii produkcji. Przykładem może wadliwy montaż pocisku PG-76 w wyrzutni (zdjęcie 2) [3].

Zdj. 2. Wadliwy montaż naboju PG-76 w wyrzutni granatnika RPG-76

Brak blokady naboju PG-76 przez kołek powoduje, że istnieje duże prawdopodobieństwo przypadkowego wysunięcia się naboju z wyrzutni podczas np. zeskakiwania żołnierza trzymającego granatnik w dłoni z pojazdu. Skutki uderzenia naboju w podłoże najczęściej eliminują możliwość dalszego użycia tego granatnika. Innym przykładem jest wadliwy montaż wkładki kumulacyjnej w głowicy naboju, co znacznie osłabi oddziaływanie strumienia kumulacyjnego na pancerz pojazdu pancernego a tym samym nie spowoduje jego wyeliminowania z pola walki (zdjęcie 3) [3].

Zdj. 3. Niezgodny z dokumentacją konstrukcyjną kształt wkładki kumulacyjnej w głowicy RPG-76

Ważnym problemem jest stosowanie w procesie produkcji takich surowców, które nie gwarantują odpowiedniej jakości wyrobu a przede wszystkim znacznie obniżają skuteczność bojową danego rodzaju amunicji. Takim przykładem są okulary stanowiące element wyposażenia każdego granatnika RPG-76 (zdjęcie 4) [3].

Zdj. 4. Uszkodzone okulary do RPG-76

Od ich sprawności zależy skuteczne oddanie strzału przez strzelca. Jeśli są one popękane lub zdeformowane, to oddanie celnego strzału jest znacznie mniej prawdopodobne. Dlatego

takich „pozornych” oszczędności należy unikać, gdyż często ich wpływ na skuteczność działań operacyjnych jest istotny.

W grupie amunicji granatnikowej po okresie gwarancyjnym ale z decyzją pozwalającą na dalszą eksploatację danej partii amunicji w określonej perspektywie czasowej, występują niezgodności nie obniżające bezpieczeństwa eksploatacji ale powodujące sporadyczne niedziałanie lub wadliwe działanie amunicji. Powodem tego są przede wszystkim wady będące skutkiem zachodzących procesów starzeniowych zachodzących podczas eksploatacji amunicji. Są to głównie wady zapalników, korozje elementów lub zespołów amunicji granatnikowej, zmiany wartości parametrów fizyko-chemicznych elementów pirotechnicznych i uszkodzenia mechaniczne. Stwierdzona ich obecność i wydana na tej podstawie decyzja diagnostyczna jest informacją dla decydenta o czasie, przez który daną partię można uwzględniać w planowaniu działań operacyjnych [2]. Przykładem może być pojawienie się nielicznych ognisk korozji na powierzchni amunicji (zdjęcie 5) [3], które nie spowodują w określonej perspektywie czasowej obniżenia poziomu bezpieczeństwa lub utraty jej właściwości bojowych.

Zdj. 5. Punktowe ogniska korozji na głowicy pocisku OG-9

W grupie amunicji granatnikowej po okresie gwarancyjnym ale z decyzją o wycofaniu danej partii amunicji i po jej wyremontowaniu ponowne wprowadzenie do systemu eksploatacji powodem decyzji są stwierdzone niezgodności, które utrudniają lub uniemożliwiają skuteczne jej użycie. Przykładem jest zablokowanie się w wyniku procesu korozji możliwości prawidłowego działania płytki celownika lub pokrywy bezpiecznika w RPG-76 (zdjęcie 6) [3].

Zdj. 6. Zablokowana płytka celownika w granatniku RPG-76

Niesprawna płytki celownika uniemożliwia oddanie celnego strzału, co przekłada się na nie wykonanie zadania bojowego. Niesprawna pokrywa bezpiecznika natomiast może być przyczyną spowodowania przypadkowego wystrzelenia pocisku. Na polu walki oprócz rażenia własnych żołnierzy grozi to zdemaskowaniem stanowiska strzelca.

Innym przykładem jest korozja elementów zespołów inicjujących działanie amunicji granatnikowej. Korozja iglic w RPG-76 może znacznie obniżyć się jej uderzenia w spłonkę, co jest jedną z przyczyn nieodpalenia pocisku PG-76 (zdjęcie 7) [3].

Zdj. 7. Skorodowane iglice z granatników RPG-76

Ponadto korozja elementów stykowych w obwodzie elektrycznym naboju PG-9 jest częstym powodem niezadziałania elektrycznych spłonek zapalających układu zapłonowego naboju (zdjęcie 8) [3]. Czas niezbędny do usunięcia tych wad, ma istotny wpływ na działanie operacyjne wojska. Ponadto eliminuje konieczność wyprodukowania nowych partii amunicji, co jest bardziej czasochłonne i kosztowne.

Zdj. 8. Korozja na stykach elektrycznych ładunku startowego PG-9

Ważnym problemem jest wykrywanie uszkodzeń mechanicznych amunicji granatnikowej, która została przydzielona do wykorzystania np. w czasie ćwiczeń a następnie została z powrotem zwrócona do magazynu. Zdarza się, że w trakcie prowadzonych ćwiczeń następują uszkodzenia mechaniczne. Może to być szczególnie niebezpieczne w przypadku wgniecenia w obrębie wyrzutni granatnika RPG-76. Wystrzelony pocisk w przypadku zaklinowania się w miejscu wgniecenia w ścianie wyrzutni porывa wyrzutnię ze sobą, co grozi poważnymi uszkodzeniami ciała strzelca (zdjęcie 9) [3].

Zdj. 9. Wgniecenie w ścianie wyrzutni granatnika RPG-76 uniemożliwiające płynne wysunięcie z niej pocisku

Wadliwie działająca amunicja nie tylko obniża skuteczność ogniową, ale również wpływa destrukcyjnie na psychikę żołnierzy, co bezpośredni przekłada się na zdolność operacyjną wojsk. Stres związany z koniecznością zmagania się z niesprawnościami sprzętu w bezpośrednim styku z nieprzyjacielem często prowadzi do podejmowania przez żołnierza działań nieracjonalnych, często nieświadomie samodestrukcyjnych.

Wnioski

Dotychczasowe doświadczenia wskazują na celowość stosowania granatników przez zarówno Regularne Siły Zbrojne jak i oddziały nieregularne. Między innymi właśnie dlatego konsorcjum WAT-WITU-Dezamet opracowało demonstrator technologii zapalnika z samolikwidatorem co powinno przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa eksploatacji granatników RPG-76. Również sygnalizowana jest możliwość opracowania nowych głowic, zwłaszcza o zwiększonym działaniu burzącym, czyli broni specyficznej dla konfliktów asymetrycznych lub walk w terenie zurbanizowanym [1].

Powyższe pozwala na wysunięcie hipotezy, iż prawdopodobieństwo występowania amunicji granatnikowej na polach działań militarnych, w tym partyzanckich, w ciągu kolejnych lat będzie duże.

Literatura

- [1] ppłk dr inż. Przemysław KUPIDURA, *Doświadczenia z eksploatacji techniki wojskowej w PKW Afganistan. Wojsko Polskie w Afganistanie. Doświadczenia i perspektywy.* Warszawa 2012 r.
- [2] *Metodyka badań diagnostycznych amunicji artyleryjskiej w procesie eksploatacji,* Indeks: Z-1201, WITU, Zielonka 2010
- [3] *Badanie amunicji składowanej – WITU 2010-2011 r.*